

Kwaliteitskader VVE 2024-2026

Eemsdelta en Het Hogeland

gemeente
Het Hogeland

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Missie, visie, doelen	5
Missie	5
Visie	5
Doelen	5
2. Bereik van (doelgroep)peuters	7
Definitie doelgroepkind VVE	7
Toeleiding	7
Registratie, monitoring en rapportage	7
Locaties in kleine dorpen	8
Maatwerkoplossingen	8
3. Kwaliteitseisen VVE	9
Aanbieders	9
Aantal uren peuteropvang en VVE	9
Groepssamenstelling	9
Werken met een (VVE)methode	10
Scholing en professionalisering	10
Inzet hbo-er VVE	10
Het volgen van de ontwikkeling van het kind	10
Een beredeneerd en passend aanbod voor elk kind	11
Doorgaande ontwikkellijn	11
Overdracht naar de basisschool	11
Huisvesting in een kindcentrum of dichtbij school	12
Samenwerking met de gemeente en jeugdhulp	12
Resultaatafspraken VVE	12
Monitoring	13
Kwaliteitszorg VVE	13

Ouderbetrokkenheid VVE	13
Basisvaardigheden ouders	14
Toezicht	14
Vroegschoolse educatie	14
4. Evaluatie en besluitvorming	15
Inhoudelijke verantwoording	15
Rapporteren aan de Inspectie van het Onderwijs	15
Overleg: bestuurlijk LEA en beleidswerkgroep	15
Bijlage 1. Begripsbepalingen	16
Bijlage 2. Wettelijk kader	18

Inleiding

In 2019 hebben de voormalige gemeenten DAL en BMW in de regio Noord-Groningen er, samen met de schoolbesturen en besturen van voorschoolse instellingen, voor gekozen om een gezamenlijk *Kwaliteitskader VVE 2019* op te stellen. De gemeenten stonden (en staan) voor dezelfde uitdagingen, met deels dezelfde kinderopvangorganisaties en schoolbesturen. Het uitgangspunt bij het Kwaliteitskader VVE 2019 was: ***investeren in voorzieningen voor jonge kinderen loont!***

Ook nu nog spelen er een aantal problematieken in beide gemeenten waardoor het van groot belang is om in deze regio te investeren in jonge kinderen. Zodat zij later goede kansen hebben op school en op de arbeidsmarkt en hopelijk verbonden blijven aan de regio.

Het *Kwaliteitskader VVE 2019* is in de eerste helft van 2023 met professionals vanuit onderwijs, opvang en zorg uit beide gemeenten geëvalueerd. Er is voor gekozen om geen nieuw Kwaliteitskader VVE op te stellen, maar het huidige kader te actualiseren. Daar is dit document het resultaat van.

In het Kwaliteitskader VVE zijn de afspraken vastgelegd over de voor- en vroegschoolse educatie in Eemsdelta en Het Hogeland, met als doel een bijdrage te leveren aan de verbetering van de onderwijskansen van de kinderen, met name van kinderen die bij hun ontwikkeling risico's lopen. Het Kwaliteitskader VVE moet bijdragen aan het geven van een kwaliteitsimpuls aan de voor- en vroegschoolse educatie in Eemsdelta en Het Hogeland.

Het is een document dat in ontwikkeling blijft. De implementatie van de afspraken uit dit Kwaliteitskader VVE vindt plaats in voortdurend overleg met de professionals uit het werkveld. De actiepunten met bijbehorende afspraken die voor 2024-2026 zijn geformuleerd staan in het Uitvoeringsplan VVE 2024-2026, zie bijlage. Jaarlijks zal de voortgang gemonitord worden en zo nodig worden dan de afspraken in het uitvoeringsplan bijgesteld.

Het Kwaliteitskader is in de Lokale Educatieve Agenda's van de gemeenten Eemsdelta en Het Hogeland vastgesteld.

10 september 2024

1. Missie, visie, doelen

Stimuleren van het jonge kind vormt de kern van het onderwijsachterstandenbeleid. Door gerichte en speelse stimulering van de ontwikkeling op jonge leeftijd in te zetten, kunnen we kinderen een stevige basis meegeven voor hun verdere schoolloopbaan en het functioneren in onze maatschappij. We trekken daarbij samen op met ouders, want ook zij kunnen hun kind(eren) stimuleren in de ontwikkeling.

Missie

Jonge kinderen leren spelenderwijs. Zo ontdekken zij de wereld. Kinderen die spelen ontwikkelen zich voortdurend. Zij zijn nieuwsgierig, betrokken, geconcentreerd en inventief, ze voelen zich competent. Pedagogische medewerkers en leerkrachten kunnen dit spel zodanig begeleiden dat kinderen steeds worden uitgedaagd op een manier die bij hen past. De ambitie voor de komende jaren is het versterken van de kwaliteit van het aanbod voor jonge kinderen van 0 tot 12 jaar.

Als stip op de horizon zien wij een hoge kwaliteit van het voor- en vroegschoolse aanbod in de hele regio. Dat wil zeggen dat alle voor- en vroegschoolse voorzieningen een hoog kwaliteitsniveau bereiken en behouden. Via diverse methoden en middelen, aansluitend bij de behoeften van kinderen, zoals extra focus op taal, onderzoekend en ontwerpnd leren en brede talentontwikkeling.

Houders van voorschoolse voorzieningen, schoolbesturen en gemeentebesturen dragen hiervoor vanuit hun (wettelijke) rol en taak een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Een kwalitatief goed aanbod vinden we voor alle kinderen belangrijk. Daarbinnen richt VVE zich op de peuters en kleuters van 2 tot 6 jaar.

Visie

De ontwikkeling van jonge kinderen is van grote invloed op hun verdere leven. Tussen hun tweede en zesde jaar verwerven kinderen taal- en communicatieve vaardigheden, leren ze zich aan te passen aan de verwachtingen van opvoeders, leren ze samen te spelen, zichzelf aan te kleden en zelf te eten, en verwerven ze de voorwaarden voor aanvankelijk lezen en rekenen. Kortom: de sociaal-emotionele, motorische en cognitieve ontwikkeling neemt in deze periode een hoge vlucht. Om kinderen gelijke kansen op een goede start in het onderwijs—en daarmee in hun leven en in de maatschappij—te geven, is het nodig om alles op alles te zetten. Want achterstanden die op jonge leeftijd ontstaan, kunnen tijdens de verdere schoolloopbaan niet meer worden ingelopen.

In Noord Groningen streven wij ernaar een generatie te laten opgroeien tot Kansrijke Groningers. Hiervoor worden diverse programma's ingezet, van Kansrijke Start tot Tijd voor Toekomst. Kwalitatief goede VVE is daar een belangrijk onderdeel van.

Doelen

Onze gemeenschappelijke doelen zijn om:

- Elke doelgroeppeuter 16 uur per week een voorschools aanbod te bieden van hoge kwaliteit;
- Zoveel mogelijk kinderen met een taal- of ontwikkelingsachterstand (doelgroep kinderen VVE) te bereiken. Het streven is 90%;
- Voor alle kinderen van 2 tot 4 jaar een passende plek op een voorschoolse voorziening te realiseren, ook voor kinderen met zorgvragen;
- Een aanbod VVE van hoge kwaliteit te realiseren, m.n. de educatieve kwaliteit;

- Ouders bij de ontwikkeling van hun kind(eren) te betrekken en hun rol te laten nemen om de ontwikkeling van hun kind te stimuleren, bijv. door voorlezen, buiten spelen en vragen stellen;
- Een intensieve samenwerking tussen voorschool en vroegschool tot stand te brengen en te behouden met als doel een doorgaande lijn, waar mogelijk vergaande integratie (bv. IKC);
- Een goede overdracht te realiseren van kinderen van vier jaar vanuit iedere voorschoolse voorziening naar de basisschool, in het bijzonder voor kinderen met een zorgvraag;
- Een verbetercyclus (PDCA) te realiseren door systematisch te werken aan meten, borgen en verbeteren, zodat zoveel mogelijk kinderen profiteren van deelname aan VVE;
- Het voorschoolse aanbod voor peuters toegankelijk te houden in kleinere dorpen.

Om deze missie, visie en doelen te realiseren, investeren de gemeenten in voorschoolse educatie. Dit Kwaliteitskader VVE beschrijft in de volgende hoofdstukken welke kwaliteitseisen worden gesteld en hoe de kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie kan worden gecontinueerd.

2. Bereik van (doelgroep)peuters

Wij streven ernaar 90% van de VVE-doelgroepkinderen te bereiken met een aanbod op een voorschoolse voorziening. Voor peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag willen wij 80% bereiken. Peuters die gebruik maken van opvang bij een gastouder worden hierbij niet meegeteld.

De kinderopvang organisaties en de GGD zijn de verantwoordelijke uitvoerders. Zij zetten zich actief in voor het bereiken van de doelstelling.

Definitie doelgroepkind VVE

De gemeenten Eemsdelta en Het Hogeland hanteren de volgende risico-indicatoren voor het bepalen van de indicatie doelgroepkind VVE:

- Het opleidingsniveau van één ouder of beide ouders is lager dan mbo-2 niveau
- De thuistaal is niet (alleen) Nederlands, uitgezonderd een kind dat geen Nederlandstalig basisonderwijs zal volgen (bv. een kind van expats)
- Er is sprake van een taal- of ontwikkelingsachterstand, vastgesteld door de GGD (JGZ) en deze achterstand is niet te wijten aan in het kind gelegen factoren
- De professionele inschatting van de GGD op basis van de opgroei- en opvoedomgeving.

Een kind wordt geïndiceerd als doelgroepkind VVE als één of meer van bovenstaande criteria van toepassing zijn.

Toeleiding

De GGD (JGZ) is verantwoordelijk voor het tijdig signaleren, verwijzen en toeleiden van doelgroepkinderen. Bij elk contact met het kind wordt nagegaan of er sprake is van risico-indicatoren (zie de doelgroep definitie). Ook signalen van ketenpartners met betrekking tot risico-indicatoren worden hierin meegenomen. Wanneer sprake is van één van de risico-indicatoren wordt een extra toeleidings huisbezoek door de jeugdverpleegkundige aan de ouders/verzorgers van het kind gebracht met als doel:

- De ouder/verzorger te motiveren om de peuter deel te laten nemen aan VVE;
- De ouder/verzorger te motiveren deel te nemen aan een themabijeenkomst;
- De ouder/verzorger te motiveren voor een andere voorziening, wanneer er sprake is van een lichamelijke of verstandelijke beperking.

De plaatsing van een doelgroepkind wordt door de aanbieder teruggekoppeld aan de GGD. Ook wanneer een doelgroep kind stopt met het volgen van VVE wordt dit door de aanbieder teruggekoppeld aan de GGD.

Als pedagogisch medewerkers bij een kind zorgen hebben over de ontwikkeling, dan worden door Intern Begeleiders/hbo-coaches VVE extra observaties uitgevoerd. (Doelgroep)kinderen die als zodanig worden gesignaleerd worden altijd doorgegeven aan de GGD (JGZ).

Registratie, monitoring en rapportage

De jeugdverpleegkundige registreert de VVE-indicaties in het kindsysteem. Hierin wordt bijgehouden hoeveel kinderen in aanmerking komen, zijn verwezen en hoeveel kinderen

deelnemen aan VVE. De GGD registreert ook in het systeem dat een kind geen voorschoolse voorziening bezoekt. Monitoring van doelgroepkinderen wordt door de GGD verzorgd. Via een module in de VVE monitor, hebben de gemeenten inzicht in het aantal kinderen dat een VVE-indicatie heeft gekregen en in het bereik en in het non-bereik van doelgroepkinderen.

Locaties in kleine dorpen

Doelgroepkinderen wonen verspreid door de gehele gemeente, ook in de kleine dorpen. Er zijn diverse redenen om een kleine kinderopvanglocatie in een dorp te behouden. Het is aantrekkelijk om kinderen in het eigen dorp naar opvang en onderwijs te laten gaan. Het is dichtbij en kan de leefbaarheid en saamhorigheid in een dorp verhogen. Ouders hebben graag een opvang/onderwijsvoorziening dicht bij huis.

Het knelpunt voor kinderopvang in kleine dorpen is de schaalgrootte. Daardoor is peuteropvang/VVE soms slechts twee dagdelen open. Er is te weinig vraag en het aantal doelgroepkinderen is te laag om vier dagdelen open te kunnen zijn.

De gemeenten financieren sinds de Harmonisatiewet: per kind/per uur. Daardoor zijn er geen middelen voor extra openingsuren.

Als er geen VVE geboden wordt op een kleine locatie hebben ouders de keuze tussen twee dagdelen peuteropvang of vier dagdelen op een grotere locatie in een ander dorp. Bij dit laatste kan de afstand, eigen vervoer en reiskosten een bijkomend probleem vormen voor de ouders.

Maatwerkoplossingen

Oplossingen zullen vooral maatwerk moeten zijn, waarbij goed gekeken moet worden naar de behoeften in de omgeving van de kinderopvanglocatie en naar de mogelijkheden ter plaatse. De voorkeur gaat uit naar kinderopvang die samenwerkt met een school, al dan niet in een kindcentrum. School en kinderopvang kunnen samen bv. kijken naar mogelijkheden voor het combineren van peuter- en kleutergroepen.

Enkele oplossingsrichtingen:

- Als er in een dorp een school is van meer dan 60 leerlingen (en een positieve prognose voor het leerlingaantal) kan in overleg met de gemeente gekeken worden welke opties er zijn om de peuteropvang/kinderopvang in stand te houden.
- Een gecombineerde peuter-kleutergroep kan ook kansen bieden om zowel de vier dagdelen VVE te kunnen bieden als extra ondersteuning voor de kleuters. Win-win.
- Als er in een dorp geen school is, maar wel meer dan één kinderopvang locatie, kunnen deze locaties samenwerken om vier dagdelen VVE te kunnen bieden voor doelgroepkinderen.
- Als er maar één of geen kinderopvanglocatie is in het dorp, en de dichtstbijzijnde VVE-locatie is ver weg, kan voor de doelgroepkinderen worden gezocht naar (samenwerking met) een gastouder, als die aanwezig is.
NB: hiervoor moet wel overlegd worden met de gemeente. Een gastouder die VVE-kwaliteit wil bieden moet aan hogere kwaliteitseisen voldoen dan reguliere gastouders. De gemeente zet alleen bij uitzondering in op VVE bij gastouders, als er geen andere mogelijkheden zijn. Met de betreffende gastouder zullen afspraken gemaakt worden over de kwaliteit van de voorschoolse educatie.

3. Kwaliteitseisen VVE

Uit onderzoek blijkt dat VVE effect heeft als de uitvoering kwalitatief goed is. Het is daarom van belang om te investeren in hoge kwaliteit van voorschoolse voorzieningen.

Recent onderzoek¹ toont aan dat m.n. educatieve kwaliteit binnen VVE het verschil kan maken, mits de kwaliteit goed is: hoe hoger de educatieve kwaliteit, hoe beter de ontwikkeling van de kinderen.

Vandaar dat de gemeenten eisen stellen aan de uitvoering van voor- en vroegschoolse educatie. Locaties in de gemeenten Eemsdelta en Het Hogeland die VVE aanbieden, dienen aan de onderstaande (kwaliteits)eisen te voldoen:

Aanbieders

De gemeente subsidieert peuteropvang en voorschoolse educatie op kinderopvang locaties in de gemeente. In principe komt opvang bij gastouders hiervoor niet in aanmerking. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt, als daar aanleiding toe is, zie onder 'Locaties in kleine dorpen.'

Omdat er publieke middelen geïnvesteerd worden in de kwaliteit van VVE en de peuteropvang, zal van aanbieders gevraagd worden dat zij winst terug investeren in de kwaliteit van het aanbod. Dit wordt gewaarborgd door een lidmaatschap van de Brancheorganisatie Maatschappelijke Kinderopvang.

Aantal uren peuteropvang en VVE

Peuters kunnen vanaf 2 jaar naar de peuteropvang. Ze kunnen daar 8 uur per week heen, met als doel spelen, ontwikkelen en ontmoeten. Kinderen met een VVE-indicatie kunnen daarnaast, vanaf 2,5 jaar, 8 uur (totaal: 16 uur per week) naar de peuteropvang met voorschoolse educatie voor extra ontwikkelingsstimulering.

Het aanbod voorschoolse educatie (VVE) is minimaal 960 uur in de leeftijdsperiode 2,5–4 jaar (nb: VVE-uren vóór de leeftijd van 2,5 jaar tellen voor deze 960-uursnorm niet mee). Voor de 8 uur peuteropvang (1^e en 2^e dagdeel) betalen ouders een inkomensafhankelijke ouderbijdrage. De 8 uur VVE (3^e en 4^e dagdeel) wordt vergoed door de gemeenten, ouders hoeven hier niets voor te betalen.

Voor de financiering van de uren peuteropvang/VVE en voor Kwaliteit VVE/OAB hebben de gemeenten subsidieregelingen (www.overheid.nl), waar de aanbieders van peuteropvang/VVE gebruik van kunnen maken. Daarnaast kunnen scholen/schoolbesturen aanvragen doen in het kader van het Onderwijsachterstanden beleid (OAB).

Groepssamenstelling

Op voorschoolse locaties met een VVE-aanbod wordt bij voorkeur gewerkt met peuters in horizontale groepen van 2 tot 4 jaar, omdat er op die manier gemakkelijker gewerkt kan worden aan de ontwikkeling die past bij de leeftijd van de peuters.

Bij kleine aantallen, bijvoorbeeld in kleine dorpen kan er gewerkt worden in gemengde peuter-kleuter groepen, of in een 0-4 jarigen groep.

Op voorschoolse educatie groepen, dient voldaan te worden aan de regelgeving omtrent onder meer de beroepskracht-kind ratio en dienen de pedagogisch medewerkers VVE gekwalificeerd te zijn.

---

¹ Pre-Cool cohortonderzoek, Annemiek van der Veen, Ineke Veen, Paul Leseman (nov. 2022)
Factsheet onderzoek naar kwaliteit van voorschoolse educatie, Inspectie van het Onderwijs (2022)

Werken met een (VVE)methode

De voorschoolse organisaties werken gericht aan de brede vorming van kinderen en specifiek aan de leerdoelen Jonge Kind voor de ontwikkelingsgebieden taal, rekenen, sociaalemotionele ontwikkeling en motoriek (zie website van SLO: Stichting Leerplan Ontwikkeling). Er wordt gebruik gemaakt van een methodische aanpak, die past bij de kinderen.

Op peuteropvang locaties met een VVE-aanbod wordt gewerkt met een gericht VVE-programma. Het VVE-programma moet door het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) erkend zijn (zie: www.NJI.nl).

- Indien de voorschoolse voorziening intensief samenwerkt met een vroegschool, stemmen zij samen af welke methode(s) wordt(en) ingezet.
- Voor basisscholen en voorschoolse locaties met een eigen onderwijsconcept of methodiek, zoals bijvoorbeeld De Vrije School of Montessori, kan hierop door het college van B&W een uitzondering worden gemaakt. Dit wordt voorgelegd aan de gemeente, die dit voorafgaand aan een besluit laat toetsen door een expertisecentrum.

Scholing en professionalisering

De vaardigheden van pedagogisch medewerkers en van leerkrachten zijn van groot belang voor de kwaliteit van de uitvoering van VVE. De professionals in de VVE werken continu aan verdere verbetering van hun kwaliteiten en vaardigheden, bijvoorbeeld door intervisie, leergemeenschappen, coaching, video interactie begeleiding (VIB) en training.

Alle organisaties met een VVE-aanbod maken jaarlijks een scholingsplan voor hun medewerkers, waarin VVE scholing/training is opgenomen. Medewerkers van voorschoolse voorzieningen en basisscholen doen aan kennisuitwisseling via bij elkaar in de groep kijken, leergemeenschappen, ed., zowel binnen een kindcentrum als daarbuiten.

Inzet hbo-er VVE

Voor een hoge kwaliteit op voorschoolse voorzieningen zijn bepaalde vaardigheden van de pedagogisch medewerkers nodig. Om de pedagogisch medewerkers hierbij te ondersteunen is de inzet van een hbo-er van grote toegevoegde waarde. Voorschoolse VVE-aanbieders ontvangen hiervoor middelen in het WKO tarief (wet IKK) en aanvullend subsidie van de gemeente. De hbo-coach VVE coacht de pedagogisch medewerkers en helpt hen de kwaliteit van de uitvoering van VVE te verbeteren.

Ook als er een hbo-er of leerkracht op de groep werkt, dient deze persoon ook de andere pedagogisch medewerkers te coachen om invulling te geven aan de uren inzet hbo-er in de VVE.

Het volgen van de ontwikkeling van het kind

Een goed observatie- en registratiesysteem is een noodzakelijk hulpmiddel voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten om de kwaliteit van hun handelen te verbeteren.

Goede observaties en registraties van gedrag en ontwikkeling van een kind vormen de basis om de talenten en behoeften van kinderen vast te stellen. Op voor- en vroegschoolse locaties wordt de ontwikkeling van alle kinderen gevolgd door middel van een genormeerd kindvolgsysteem.

- Elke voorschoolse voorziening en elke vroegschool heeft duidelijk beschreven op welke wijze en met welke middelen de ontwikkeling van kinderen wordt geobserveerd en geregistreerd.
- In een kindcentrum wordt met hetzelfde kindvolgsysteem gewerkt, of met volgsystemen die op elkaar aansluiten, zodat de ontwikkeling van een kind in een doorgaande lijn gevolgd kan worden.

- De ontwikkeling van de kinderen wordt vanaf de start in de peuteropvang/VVE systematisch gevolgd.

Op basis van de observaties worden groepsplannen opgesteld, die een uitwerking krijgen in de plannings. Zo wordt een beredeneerd aanbod gedaan aan de kinderen.

Een beredeneerd en passend aanbod voor elk kind

Het opbrengstgericht en gedifferentieerd werken is een kernelement van ontwikkelingsstimulering. Door kinderen individueel te volgen en op hun eigen niveau uit te dagen, kunnen kinderen optimaal in hun ontwikkeling gestimuleerd worden.

Het doel is om ieder kind de best mogelijke begeleiding te bieden, afgestemd op zijn/haar ontwikkelings- en onderwijsbehoeften. Elk kind doet mee!

De pedagogisch medewerkers en leerkrachten, met ondersteuning van intern begeleiders, zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het invullen en uitvoeren van een begeleidingsprogramma op maat. Elke voorziening heeft hierover intern en extern goede afspraken gemaakt en vastgelegd. De intern begeleiders ondersteunen de pedagogisch medewerkers en leerkrachten bij de aanpak van kinderen, die extra aandacht, begeleiding of uitdaging nodig hebben. Op een kinderopvang (buiten een kindcentrum) kan de rol van de intern begeleider ook door een orthopedagoog worden vervuld.

Doorgaande ontwikkellijn

Een doorgaande ontwikkellijn van kinderen van 2-6 jaar is een vanzelfsprekend onderdeel van VVE. Voor- en vroegscholen zorgen minimaal voor:

- Een gezamenlijk pedagogisch en educatief beleid;
- Een doorgaande ontwikkellijn voor VVE;
- Afstemming van programma's en methodes die gebruikt worden voor VVE;
- Afstemming over een (genormeerd) kindvolgsysteem dat gebruikt wordt;
- Afspraken wat hoe gevolgd wordt m.b.t. de ontwikkeling van kinderen;
- Regelmatig contact tussen de pedagogisch medewerkers op de voorschoolse voorziening en de leerkrachten van de groepen 1 en 2;
- Een warme overdracht voor kinderen met een VVE-indicatie;
- Een gezamenlijke zorgstructuur;
- Een gezamenlijk ouderbeleidsplan (in afstemming met bso en/of andere partijen);
- Het vastleggen van afspraken in een samenwerkingsovereenkomst.

Overdracht naar de basisschool

Om de ontwikkeling van kinderen in een doorgaande ontwikkellijn te kunnen laten verlopen, is een goede overdracht van voorschool naar vroegschool van belang. Zodat het onderwijs door kan gaan op wat in de voorschoolse voorziening is ingezet.

Peuteropvang met VVE draagt zorg voor een goede overdracht van kinderen naar de basisschool waar zij naar toe gaan. Voor kinderen met een VVE-indicatie en/of zorgvragen wordt een warme overdracht gedaan, met toestemming van de ouders/verzorgers. Bij het gesprek zijn in ieder geval de pedagogisch medewerker en de leerkracht of IB-er aanwezig, en bij voorkeur ook de ouders.

Onderdeel van de warme overdracht is een terugkoppeling vanuit de school naar de peuteropvang/VVE, na twee of drie maanden over de voortgang van het kind.

Bij de overdracht wordt, met toestemming van de ouder(s), minimaal informatie gedeeld over:

- Deelname van het kind aan de voorschoolse voorziening: de VVE-indicatie, welke voorschoolse voorziening, hoeveel maanden, welk voorschools programma;
- Bijzonderheden in de ontwikkeling van het kind;

- Begeleiding en interventies die zijn ingezet (intern en extern) en welk effect deze hebben gehad.

Wanneer een voorschoolse voorziening ernstige twijfels heeft of een kind op 4-jarige leeftijd de overstap naar het basisonderwijs kan maken, wordt in een vroegtijdig stadium met toestemming van ouders contact gelegd met het jeugdteam van de gemeente, de JGZ en/of het basisonderwijs. Samen wordt gekeken welke vorm van begeleiding en/of onderwijs het meest geschikt is. In overleg kan ook worden besloten tot een verlenging van de opvangperiode bij de voorschoolse voorziening. Ook wanneer een kind op jonge leeftijd een dermate grote ontwikkelingsvoorsprong heeft en meer uitdaging nodig heeft, dat binnen de voorschoolse voorziening niet kan worden geboden, wordt in overleg met ouders en het basisonderwijs gekeken of een kind eerder kan doorstromen.

Huisvesting in een kindcentrum of dichtbij school

De voorschoolse voorzieningen die samen met een basisschool een Kindcentrum vormen, zijn zoveel mogelijk gehuisvest in het kindcentrum. Waar dit niet, of niet voor alle groepen, mogelijk is, zijn de voorschoolse groepen vlakbij de school gesitueerd.

Samenwerking met de gemeente en jeugdhulp

Wanneer er sprake is van problemen in de ontwikkeling van een kind, bijv. problemen in de thuis- of opvoedsituatie, wordt het jeugdteam van de gemeente en/of JGZ erbij betrokken. In overleg met de voorschoolse voorziening of school en ouders wordt bepaald welke vorm van begeleiding het kind en/of de ouders nodig heeft/hebben. Afhankelijk van het aantal kinderen en de aard en omvang van hun problematiek, vindt structureel of incidenteel overleg plaats tussen de voorzieningen en de gemeente.

Binnen de gemeenten zijn afspraken gemaakt over de externe zorgroutes van voorschoolse voorzieningen en basisscholen.

Per locatie is geregeld:

- o wie aanspreekpersoon is voor zorgtaken / specifieke zorgsituaties;
- o De wijze waarop systematisch wordt geobserveerd en de begeleiding daarop wordt afgestemd;
- o Werkinstructies en stappenplan hoe te handelen bij opvallend gedrag;
- o Welke specifieke scholing medewerkers volgen m.b.t. zorg signalering en ondersteuning;
- o Voor zorgvragen wordt aangehaakt bij de zorgstructuur, die er op basisscholen is, via de Intern Begeleider (IB-er);
- o Voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, vindt op basisscholen een multidisciplinair overleg (MDO) plaats. De jeugdverpleegkundige neemt altijd deel aan het overleg, en is verantwoordelijk voor de verbinding met de gemeente (Team Jeugd, gezinscoaches). Doordat de IB-er, en jeugdverpleegkundige zowel op de voorschoolse voorziening als op de basisschool werkzaam zijn, borgen ze de doorgaande lijnen.

Resultaatafspraken VVE

In de vorige OAB-beleidsperiode (2019-2023) hadden de gemeenten met de school- en kinderopvangbesturen afspraken gemaakt over de resultaten van VVE. Afsproken was om de ontwikkelingsvoortgang van kinderen met een VVE-indicatie op basis van de SLO-doelen te monitoren. In de praktijk bleken er te veel knelpunten om hierover zinvolle uitspraken te kunnen doen.

Voor de huidige OAB-periode (2023-2026) zal daarom de focus vooral gericht zijn op de kwaliteit van VVE, omdat uit onderzoek blijkt dat dit cruciaal is: een hoge (pedagogische en educatieve) kwaliteit leidt tot hogere opbrengsten.

Monitoring

De VVE-monitor van de GGD levert aan de gemeente kwantitatieve gegevens. Om daarnaast de kwaliteit te monitoren is een kwalitatieve meting nodig. Omdat uit onderzoeken blijkt dat de educatieve kwaliteit belangrijk is bij VVE, zou een kwalitatieve meting daarop gericht moeten zijn. Op basis van de uitkomsten kunnen interventies ingezet worden.

Kwaliteitszorg VVE

Om de kwaliteit van de uitvoering van VVE te borgen en continu te verbeteren, is het noodzakelijk om met een kwaliteitszorgsysteem te werken. Op basis van de PDCA-cyclus, wordt jaarlijks, bij voorkeur gezamenlijk, een kwaliteitszorgplan opgesteld en besproken met betrokken medewerkers van de voor- en vroegschool.

Ouderbetrokkenheid VVE

Het werken met ouders (van doelgroepkinderen) is een integraal onderdeel van het VVE-beleid. Ouders kunnen het schoolsucces van hun kind versterken. Een intensieve samenwerking tussen ouders en professionals is daarbij een voorwaarde. Het gaat hier om de betrokkenheid van ouders bij de ontwikkeling van hun kind(eren), o.a. hoe zij zelf hun kind thuis kunnen stimuleren (o.a. voorlezen, spelen, buiten spelen, aanwezigheid bij ouderavonden). Hierbij is het essentieel op welke manier ouders hun kinderen stimuleren en ondersteunen: de kwaliteit van de ouder-kind interactie.

Om een stimulerend thuisklimaat te optimaliseren is veel meer nodig dan losse themabijeenkomsten en oefenmateriaal meegeven om thuis te doen. Zo is het bv. belangrijk om de vaardigheden van ouders, in het ondersteunen en stimuleren van hun kind, te bevorderen. Daarbij moet worden uitgegaan van wat ouders kunnen en worden aangesloten bij de taal van ouders.

Ouderbeleidsplan

Elke VVE-locatie voert gericht ouderbeleid dat tot uitdrukking komt in een beleidsplan voor ouders en is gericht op:

- Het informeren over de ontwikkeling van hun kind
- Het stimuleren/ondersteunen in thuisactiviteiten ten behoeve van ontwikkeling en resultaten van hun kind.
- Het informeren over de instelling/beleid en de werkwijze
- Het betrekken bij activiteiten en beleid

Een dergelijk plan wordt per locatie opgesteld, op basis van de kenmerken van de ouderpopulatie. Waar een voor- en vroegschool samenwerken wordt een gezamenlijk ouderbeleid gevoerd van voorschool t/m groep 8. Er is een gezamenlijk ouderbeleidsplan opgesteld, waarvoor input bij de ouders is opgehaald en verwerkt en waarbij rekening is gehouden met de diversiteit aan ouders en hun verschillende behoeften.

Ouderprogramma

Een ouderprogramma is een voorwaarde voor een effectief VVE-beleid. Een VVE-ouderprogramma voldoet aan de volgende criteria:

- Gericht op taalstimulering
- Rekening houden met de thuistaal van het kind en de ouders
- Zo uniform mogelijk, maar niet statisch
- Inhoudelijk aansluitend bij de gebruikte methoden en thema's
- Accenten naar keuze
- Laagdrempelig en toegankelijk voor laag opgeleide ouders
- Groot bereik
- Effect op ouders en kinderen

- Doorgaand ouderbeleid van voorschoolse voorziening naar basisschool t/m groep 8
- Inspirerend voor ouders, kinderen, pedagogisch medewerkers en leerkrachten.

Basisvaardigheden ouders

Sommige ouders hebben moeite met de Nederlandse taal en/of met lezen. Het is goed hier aandacht voor te hebben, dit te herkennen en het gesprek met ouders hierover aan te gaan. Via het Taalhuis en/of het aanbod Nederlandse les van het ROC kunnen ouders aan hun eigen taalvaardigheid werken. Als ouders meer zelfvertrouwen hebben in het Nederlands, kan het ook de betrokkenheid bij de schoolloopbaan van hun kind(eren) vergroten. Er kan ook een taalgroep voor ouders op het kindcentrum/de school georganiseerd worden. Dit is laagdrempelig. Naast taal komen ook opvoedvragen aan bod,

Toezicht

Het toezicht op de kinderopvang is belegd bij de GGD van de gemeente. De GGD inspecteert jaarlijks de kinderopvang locaties op basis van de wet- en regelgeving met betrekking tot kinderopvang en voorschoolse educatie en steekproefsgewijs de gastouders. Op basis van deze inspectie wordt een inspectierapport opgesteld. Gemeenten bepalen op basis van het toezichts- en handhavingbeleid of er wordt gehandhaafd. Daarnaast houdt de Inspectie van het Onderwijs signaal gestuurd toezicht op de voor- en vroegscholen met VVE. Zie hiervoor de website: www.onderwijsinspectie.nl. Op deze website staat ook het 'Onderzoekskader voor het toezicht op voorschoolse educatie en Primair Onderwijs', dat de richtlijn vormt voor de kwaliteit van uitvoering.

Vroegschoolse educatie

De besturen en scholen benutten de OAB-middelen die zij in de lumpsum ontvangen o.a. om in te zetten op ondersteuning in de vroegschoolse groepen (bijv. onderwijsassistenten), zodat meer tijd beschikbaar is voor begeleiding van individuele kinderen en/of kleine groepjes.

Daarnaast worden via diverse manieren ingezet op extra ondersteuning en op de brede ontwikkeling van kinderen van groep 1 t/m 8, onder andere via:

- De tussenklas, waarin kleuters die extra aandacht, uitleg of oefening nodig hebben, op de combinatiegroep met de peuters een aantal uren in de week in een klein groepje begeleid worden.
- Het werken in 2-6 jarigen units, waarin de overgang van peuteropvang naar basisschool en van de ene groep naar de andere individueler kan plaatsvinden.
- Het bieden van extra uitdaging aan kinderen die vooroplopen in hun ontwikkeling.
- Afstemming met de bso/naschoolse activiteiten: o.a. taal gebruiken bij het aanbod in spel.
- Naschoolse activiteiten of verrijkt aanbod onder schooltijd: ateliers of workshops in diverse activiteiten (sport, muziek, toneel, loopbaanoriëntatie, natuureducatie, ed.)
- Groen, gezond en duurzaam zoveel mogelijk inweven in het reguliere lesprogramma.

4. Evaluatie en besluitvorming

Monitoring, evaluatie en verantwoording wordt per gemeente gedaan.

Inhoudelijke verantwoording

Ieder jaar bij de financiële verantwoording, wordt een korte inhoudelijke verantwoording ingediend, waarin per locatie/ kindcentrum staat aangegeven welke voortgang op de doelen en plannen er is, wat goed gaat en welke knelpunten er zijn. De gemeenten stellen hiervoor een format op.

Rapporteren aan de Inspectie van het Onderwijs

Gemeenten moeten jaarlijks aan de Inspectie van het Onderwijs rapporteren over VVE. Op basis van de diverse monitoring- en evaluatierapporten van de uitvoerende organisaties kunnen conclusies voor verbeteringen of aanpassingen van het beleid geformuleerd worden.

Overleg: bestuurlijk LEA en beleidswerkgroep

- Besluitvorming vindt plaats in de colleges.
- Gemeenten, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties overleggen op twee niveaus met elkaar: bestuurlijk en met de beleidsmedewerkers. Er is tweemaal per jaar een bestuurlijk LEA overleg, waar evaluatie en besluitvorming plaatsvindt.
- De beleidsmedewerkers van gemeenten, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties overleggen drie keer per jaar met elkaar over diverse onderwerpen, die vanuit alle partijen aangedragen kunnen worden. De gemeenten organiseren het overleg.

Bijlage 1. Begripsbepalingen

In dit kwaliteitskader wordt verstaan onder:

- **Voorschoolse voorziening:** een voorziening in een kindcentrum waar kinderen tussen de 0 en 4 of 2/2,5 en 4 jaar deelnemen aan een ontwikkelingsstimulerend aanbod aan activiteiten. Opvang bij een gastouder valt hier niet onder.
- **Voorschools aanbod:** een aanbod van ontwikkelingsstimulering voor kinderen 0-4 of 2 (2,5)-4 jaar dat wordt geboden op een voorschoolse voorziening.
- **VVE:** voorschoolse en vroegschoolse educatie: een ontwikkelingsstimulerend aanbod voor jonge kinderen (2/2,5-6 jaar), waarbij een methodische aanpak wordt gevolgd en dat voldoet aan de wettelijke eisen voor VVE.
- **Doelgroepkind VVE:** een kind (2/2,5 – 4 jaar) dat op basis van de doelgroepdefinitie een indicatie VVE heeft gekregen van de GGD (consultatiebureau).
- **Voorschoolse educatie:** een aanbod van ontwikkelingsstimulering dat wordt geboden op een voorschoolse voorziening, waarbij een methodische aanpak wordt gevolgd.
- **Vroegschoolse educatie:** een aanbod van ontwikkelingsstimulering voor kinderen in de groepen 1 en 2 van de basisschool, waarbij een methodische aanpak wordt gevolgd.
- **Vroegschool:** een basisschool die vroegschoolse educatie biedt in de groepen 1 en 2, in een doorgaande ontwikkellijn met een voorschoolse voorziening in een kindcentrum.
- **Kindcentrum:** een Kindcentrum kenmerkt zich op hoofdlijnen door:
  - Ontwikkeling van het kind van 0-12 jaar staat centraal en niet de werksoorten of organisaties.
  - Elk kindcentrum werkt vanuit een gezamenlijke pedagogische en educatieve visie op kindontwikkeling en aan de hand van een gezamenlijk plan.
  - De visie van en het aanbod in het kindcentrum is gebaseerd op een (continue) analyse van wijk en schoolpopulatie (kinderen/ouders), behoefte gedreven.
  - Daarmee is er diversiteit mogelijk: een kindcentrum is geen blauwdruk.
  - Er is aandacht voor de brede ontwikkeling van kinderen.
  - De professionals in het kindcentrum hebben voor ouderbetrokkenheid als uitgangspunt: educatief en pedagogisch partnerschap.
  - Een professioneel team met leerkrachten, pedagogisch medewerkers, Intern Begeleiders, hbo-coaches VVE en pedagogen geeft gezamenlijk uitvoering aan de visie en maakt gebruik van elkaars expertise.

- Een kindcentrum werkt zo inclusief mogelijk: zo nodig wordt extra steun, begeleiding of zorg geboden.
  - De functionele aansturing/functionele leiding wordt geregeld binnen het kindcentrum.
  - Aanbod wordt dichtbij elkaar georganiseerd, bij voorkeur onder één dak.
  - Er is één uitstraling naar buiten (gezamenlijke frontoffice)
  - De kindcentra onderhouden samenwerkingsrelaties in de wijk.
- **Kinderopvang organisatie:** een organisatie die kinderopvang, peuteropvang en VVE aanbiedt.
  - **Hbo-coach VVE:** een hbo-gediplomeerde medewerker met kennis van en ervaring met de ontwikkeling van het jonge kind, die op een voorschoolse voorziening de pedagogisch medewerkers begeleidt bij en coacht op het realiseren van voorschoolse educatie van een hoge kwaliteit.
  - **Hbo-er op de groep:** een hbo-gediplomeerde medewerker of een leerkracht van de basisschool met kennis en ervaring op het gebied van het jonge kind, die samen met één pedagogisch medewerker van de voorschool de voorschoolse educatie uitvoert;
  - **Ouders:** ouder(s) of verzorger(s) van een kind of kinderen.
  - **Team Jeugd en Jongeren/ Sociaal Team:** team van de gemeente dat ondersteuning kan bieden en jeugdhulp kan inzetten.
  - **Horizontale groepen:** groepen op een voorschoolse voorziening, die naar leeftijd zijn georganiseerd. Vaak wordt hierbij een indeling in 0-2 en 2-4 jarigen gemaakt of 2,5 tot 4 jarigen.
  - **Verticale groepen:** groepen op een voorschoolse voorziening, waarop kinderen van 0-4 jaar in één groep/lokaal bij elkaar zitten.
  - **NJI:** Nederlands Jeugd Instituut. Dit instituut beoordeelt de effectiviteit van programma's.
  - **Passende plek:** een plek op een voorschoolse voorziening, waar de peuter een aanbod en begeleiding aangeboden kan krijgen, die past bij de behoeften van het individuele kind.
  - **SLO:** Stichting Leerplan Ontwikkeling. Het SLO houdt zich bezig met de ontwikkeling en uitwerking van leerdoelen. Het SLO heeft de referentiekaders groep 8 vertaalt naar leerdoelen voor de VVE-leeftijd (4 en 6 jaar).
  - **WPO:** Wet op het Primair Onderwijs
  - **Zorgvraag:** welke extra aandacht of extra begeleiding het kind nodig heeft om de voor hem of haar gestelde onderwijs- en ontwikkelingsdoelen te bereiken.

Bijlage 2. Wettelijk kader

Wet op het Primair Onderwijs

Artikel 165. Activiteiten voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal

Indien burgemeester en wethouders in samenwerking met de bevoegde gezagsorganen van de scholen, activiteiten ter bevordering van de beheersing van de Nederlandse taal op scholen willen verrichten met het oog op het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden, wordt het onderwijs zodanig ingericht dat deze activiteiten plaatsvinden geheel of gedeeltelijk gedurende dan wel buiten het aantal uren onderwijs dat leerlingen op grond van artikel 8 tenminste ontvangen. Een leerling neemt slechts deel aan deze activiteiten als nadat de ouders van de leerling hun instemming schriftelijk kenbaar hebben gemaakt aan het bevoegd gezag.

Artikel 166. Voorschoolse educatie

1) Burgemeester en wethouders dragen er zorg voor dat er in een gemeente voldoende voorzieningen in aantal en spreiding zijn waar kinderen met een risico op een achterstand in de Nederlandse taal, als bedoeld in artikel 167, eerste lid, deel kunnen nemen aan voorschoolse educatie die voldoet aan de bij of krachtens artikel 1.50b van de Wet kinderopvang vastgestelde bepalingen.

Artikel 167. Afspraken voor- en vroegschoolse educatie

1) Burgemeester en wethouders voeren ten minste jaarlijks overleg en dragen zorg voor het maken van afspraken over:

a. met het oog op een zo groot mogelijke deelname van het aantal kinderen aan voorschoolse educatie:

1°. het vaststellen welke kinderen met een risico op een achterstand in de Nederlandse taal in aanmerking komen voor voorschoolse educatie,

2°. de wijze waarop die kinderen worden toegeleid naar voorschoolse en

vroegschoolse educatie, en

3°. de organisatie van een doorlopende leerlijn van voorschoolse naar vroegschoolse educatie, en

b. resultaten van vroegschoolse educatie.

2) Burgemeester en wethouders voeren overleg en maken de afspraken, bedoeld in het eerste lid, met de volgende partijen:

a. voor het eerste lid, onderdeel a: met de bevoegde gezagsorganen van scholen en de houders van kindercentra als bedoeld in de Wet kinderopvang in de gemeente,

b. voor het eerste lid, onderdeel b: met de bevoegde gezagsorganen van scholen.

Alle partijen werken mee aan de totstandkoming van de afspraken.

3) Een houder van een kindercentrum verwerkt persoonsgegevens met als doel de bevordering van een goede doorstroom naar het basisonderwijs. De gegevens die een houder van een kindercentrum verplicht overdraagt aan het bevoegd gezag van een basisschool over leerlingen die op de basisschool zijn ingeschreven, zijn het programma van voorschoolse educatie dat een leerling heeft gevolgd en de duur van het programma dat is gevolgd. Houders van kindercentra maken afspraken met de basisscholen binnen een gemeente over de wijze van gegevenslevering. De bewaartermijn voor de overgedragen gegevens is twee jaar nadat het kind het kindercentrum heeft verlaten.

Artikel 167a. Overleg onderwijsachterstandenbeleid

1) Burgemeester en wethouders en de bevoegde gezagsorganen van de scholen en de kinderopvang, bedoeld in de Wet kinderopvang in de gemeente voeren tenminste jaarlijks overleg over het voorkomen van segregatie, het bevorderen van integratie en het bestrijden van onderwijsachterstanden, de afstemming over inschrijvings- en toelatingsprocedures en het uit het overleg voortvloeiende voorstel van het bevoegd gezag van in de gemeente gevestigde scholen om tot een evenwichtige verdeling van leerlingen met een onderwijsachterstand over de scholen te komen. Het overleg is gericht op het maken van afspraken over de in de eerste volzin bedoelde onderwerpen. Deze afspraken hebben zoveel mogelijk het karakter van meetbare doelen. De inspectie rapporteert jaarlijks over de mate waarin die doelen worden bereikt. Burgemeester en wethouders kunnen de uitkomsten van het verplichte op overeenstemming gerichte overleg omzetten in bindende afspraken over onder andere de te realiseren prestaties en inspanningen, die – alvorens de afspraken tot stand komen – aan alle partijen worden voorgelegd. Indien het overleg over de voorgenomen bindende afspraken niet tot overeenstemming leidt, schrijven burgemeester en wethouders een nieuw overleg uit, waarbij zij initiatieven nemen tot het bereiken van een zo groot mogelijke consensus. Indien ook dit overleg niet tot overeenstemming leidt, vragen burgemeester en wethouders of een van de bevoegde gezagsorganen aan de geschillencommissie, bedoeld in het tweede lid, om een bindend advies. De geschillencommissie brengt binnen 4 weken aan burgemeester en wethouders dan wel aan het bevoegd gezag dat om het advies heeft verzocht, een bindend advies uit. Burgemeester en wethouders maken dit advies bekend aan de bevoegde gezagsorganen van de scholen en de kinderopvang, bedoeld in de Wet kinderopvang in de gemeente.

Wet Kinderopvang

Artikel 1.50a

De houder van een kindercentrum neemt deel aan het overleg tussen het college en de bevoegde gezagsorganen van scholen over het onderwijsachterstandenbeleid, bedoeld in de artikelen 167 en 167a van de Wet op het primair onderwijs en werkt mee aan de totstandkoming van de afspraken en de nakoming ervan.

Alle artikelen van deze wet zijn te lezen op <https://wetten.overheid.nl/BWBR0017017/2019-01-01>

Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie

In deze wet staan alle basisvoorwaarden voor de kwaliteit van voorschoolse educatie. Alle artikelen van deze wet zijn te lezen op <https://wetten.overheid.nl/BWBR0027961/2019-02-09>

Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK)

Deze wet wijzigt de Wet kinderopvang in verband met de herijking en harmonisatie van enige kwaliteitseisen voor kindercentra, de innovatie van die kwaliteitseisen en het aanpassen van enige eisen aan de kwaliteit van voorschoolse educatie. De wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang bestaat uit vier thema's:

- De ontwikkeling van het kind staat centraal
- Veiligheid en gezondheid
- Stabiliteit en pedagogisch maatwerk
- Kinderopvang is een vak

Per thema zijn er kwaliteitseisen opgesteld. Deze zijn te lezen op <https://www.veranderingenkinderopvang.nl/kwaliteit/wet-ikk>

Dit is een website van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Alle artikelen van deze wet zijn te lezen op <https://wetten.overheid.nl/BWBR0039785/2018-02-28>